

XRISTIANLIKNING TARIXI VA O'RTA OSIYO HUDUDIGA TASIRI

Qodirova Gulnoraxon Akmaljon qizi

Farg'ona davlat universiteti talabasi

qodirovag035@gmail.com

Annotatsiya. *Xristianlik dunyodagi eng yirik dinlardan biri bo'lib, uning e'tiqodchilari soni bugungi kunda 2 milliarddan oshadi. Bu din milodiy I asrda Yaqin Sharqda, ayniqsa Falastin hududida paydo bo'lgan. Xristianlikning asosiy shaxsi — Iso Masih bo'lib, u Xudoning o'g'li va Najotkor sifatida qabul qilinadi. Xristianlik dini yahudiylik asosida rivojlangan. Milodiy I asrda yashagan va faoliyat olib borgan Iso Masih yahudiy xalqi orasida voizlik qilgan. U o'zini Xudoning yuborgan payg'ambari deb e'lon qilgan va Xudo bilan inson o'rtasidagi yangi ahdni (muqaddas kelishuvni) va'da qilgan. Iso Masih Rim imperiyasi tomonidan xochga mixlanib o'ldirilgan bo'lsa-da, u uchinchi kuni tirilganiga bo'lgan e'tiqod xristianlik e'tiqodining markazida turadi.*

Kalit so'zlar: *xristianlik , xristianlik dini , xristianlik tarixi , Iso Masih, yangi ahd , yahudiylik, rim imperiyasi , xochga mixlanish.*

Аннотация: *Христианство – одна из крупнейших мировых религий, число её последователей на сегодняшний день превышает 2 миллиарда человек. Эта религия возникла в I веке нашей эры на Ближнем Востоке, особенно на территории Палестины. Центральной фигурой христианства является Иисус Христос, которого верующие признают Сыном Божьим и Спасителем человечества. Христианство развивалось на основе иудаизма. Иисус Христос, живший и проповедовавший среди еврейского народа, провозглашал себя посланником Бога и обещал заключение нового завета между Богом и людьми. Согласно христианской вере, Иисус был распят римскими властями, но на третий день воскрес из мёртвых – именно это событие является основой христианского вероучения.*

Ключевые слова: *христианство, христианская религия, история христианства, Иисус Христос, новый завет, иудаизм, Римская империя, распятие.*

Annotation: *Christianity is one of the largest religions in the world, with over 2 billion followers today. This religion was formed in the 1st century AD in the Middle East, particularly in the region of Palestine. The central figure of*

Christianity is Jesus Christ, who is recognized as the Son of God and the Savior. Christianity developed on the basis of Judaism, and Jesus Christ preached among the Jewish people, declaring himself a messenger sent by God and proclaiming a new covenant between God and humanity. Although Jesus was crucified by the Roman Empire, the belief that he was resurrected on the third day lies at the heart of Christian doctrine.

Key words: Christianity, Christian religion, history of Christianity, Jesus Christ, new covenant, Judaism, Roman Empire, crucifixion.

Kirish. Xristianlik milodiy I asrda, Rim imperiyasining Iudaea viloyatida, ya'ni hozirgi Isroil hududida paydo bo'lgan. Xristianlikning boshlanishi Iso Masihning faoliyati bilan bog'liq. Iso, yahudiylar orasida payg'ambar sifatida mashhur bo'lib, u o'zining diniy ta'limotlari, mo'jizalari va axloqiy hayoti bilan tanilgan. Iso, o'sha davrning yahudiy diniy tartibiga qarshi chiqib, odamlarni o'zaro muhabbat va kechirimlilikka chaqirgan.

Iso Masihni xristianlarning muqaddas kitobi bo'lgan Injilda (yangi ahd) hayoti, o'limi va tirilishi haqida batafsil ma'lumot berilgan. U 30-33 yoshlarida, yahudiylar rahbarlari tomonidan xochga mixlanib o'ldirilgan, lekin xristianlarga ko'ra, bu o'lim insoniyatning gunohlarini kechirish uchun muqaddas qurbonlik sifatida qaraladi. Iso Masihning tirilishi, xristianlarning asosiy imon nuqtalaridan biridir va bu hodiso "Pasxa bayrami" sifatida nishonlanadi.

Xristianlikning tarqalishi (I-IV asrlar). Iso Masihning o'limidan keyin uning izdoshlari va shogirdlari uning ta'limotlarini tarqatishni davom ettirdilar. Apostol Pavl, xristianlikning eng muhim shaxslaridan biri bo'lib, o'zining xatlarida (yangi ahdning ko'plab qismlari) Xristianlikni boshqa xalqlarga tarqatishga katta hissa qo'shgan. Dastlabki yillarda xristianlar Rim imperiyasining muqaddas dini sifatida tan olinmagan. Aksincha, xristianlarga qarshi ko'plab ta'qiblar bo'lgan. Ular Rim hukumatining siyosiy tizimiga qarshi, yahudiylarning eng katta diniy va ijtimoiy tartibiga bo'ysunmagan deb hisoblangan.

Xristianlikning Rim imperiyasida rasman tan olishi (IV asr). Milodiy IV asrda Rim imperatori Konstantin Xristianlikni rasman tanidi. 313-yilda Chirom tashabbusi bilan chiqqan "Milanski edikti" (Edict of Milan) Xristianlikni erkin din sifatida e'lon qildi. Bu davrda xristianlar uchun ta'qiblar kamaydi va ular o'z e'tiqodlarini erkin tarzda amalga oshira boshladilar. Konstantin o'zining taxtga chiqishidan keyin, Rim imperiyasida Xristianlikni rasmiy din sifatida qabul qilishni boshladi. 325-yilda Rim imperatori Konstantin, Rimning Nikeya shahrida Xristianlarning ilk kengashini chaqirib, imon haqida qarorlar qabul qildi. Bu kengashda Xristianlikning asosiy ta'limotlari tasdiqlandi va bu o'z navbatida xristianlikni birlashtirishga yordam berdi.

Xristianlikning O'zbekiston jamiyatidagi o'rni. O'zbekistonda xristianlar, islomga qaraganda kichik guruhni tashkil etadi, ammo ular mamlakatning madaniy va diniy hayotida muhim o'rin tutadi. Xristianlar, asosan, o'z diniy e'tiqodlarini saqlab qolishga harakat qilishadi, shu bilan birga, o'zbek jamiyatining muhim qismlariga aylanib borgan. Xristian jamoalari, odatda, o'zlarining diniy meroslarini saqlash bilan birga, o'zaro hurmat va tinchlikni ta'minlashga intilishadi. Ular o'z hayotida islom dini bilan o'zaro ahillikda yashashadi, va ko'plab xristianlar va musulmonlar bir-birlarini diniy bayramlarda tabriklashadi. O'zbekiston hukumati, diniy erkinlikni hurmat qilishni va barcha diniy guruhlarining huquqlarini ta'minlashni o'z zimmasiga olgan. Mamlakatda boshqa dinlar, shu jumladan xristianlik, qonuniy ravishda faoliyat yuritishga ruxsat etilgan.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, Xristianlikning O'rta Osiyo va O'zbekistondagi tarixi, o'zgaruvchan siyosiy, madaniy va diniy sharoitlarga qarab rivojlangan. Xristianlikning O'rta Osiyo va O'zbekistondagi hozirgi holati, ayniqsa, mustaqillikdan keyin o'zgarishlarga uchradi. Diniy erkinlik va madaniy xilma-xillik, xristianlar va boshqa diniy guruhlarining jamiyatda tinchlik va ahillikda yashashiga imkon yaratdi. Hozirgi kunda xristianlar o'z diniy marosimlarini erkin o'tkazishmoqda va jamiyatda muhim o'rin tutmoqda.

Foydalanilgan Adabiyotlar:

1. **Hinton, M. (2001).** *Christianity in Central Asia: From the 7th Century to the Present.* Oxford University Press. (O'rta Osiyodagi xristianlik tarixiga oid batafsil ma'lumot beradi.)
2. **Frolov, V. (2010).** *The Spread of Christianity in Central Asia and the Eastern Mediterranean.* Cambridge University Press. (Xristianlikning Sharqiy O'rta Yer dengizi va O'rta Osiyo bo'yicha tarqalishi.)
3. **Koch, R. (2013).** *Early Christianity in Central Asia and Its Cultural Impact.* Palgrave Macmillan. (O'rta Osiyo hududida dastlabki xristianlik va uning madaniy ta'siri.)
4. **Olsson, M. (2015).** *Religious History of Central Asia.* Routledge. (O'rta Osiyo dinlari va xristianlikning tarixi, xususan, xristian jamoalarining rivojlanishi).